

Leden van de gemeenteraad

Team
Uw brief van
Uw kenmerk
Ons kenmerk
Behandeld door
Telefoon
Onderwerp

Uitkeringen Vidar

Evaluatie Individuele Inkomenstoeslag (IIT)

Sittard-Geleen, 10 juni 2025

VERZONDEN 12 JUNI 2025

Geachte leden van de raad,

In de raadsvergadering van 12 juli 2023 is de 'Verordening individuele inkomenstoeslag Sittard-Geleen 2015' gewijzigd. Het betrof destijds twee aanpassingen die vanaf 1 juli 2023 van kracht zijn geworden, te weten:

- de verhoging van de inkomensgrens van 102 naar 110% van het sociaal minimum,
- de verkorting van de referteperiode van 5 naar 3 jaar (periode waarover aan de voorwaarden moet worden voldaan).

De wijzigingen hadden tot doel om meer inwoners met een langdurig laag inkomen te ondersteunen om zo hun financiële situatie te verbeteren.

Nu we inmiddels een volledig jaar (2024) onderweg zijn, kunnen we beoordelen wat het effect van de wijzigingen is. Eind 2024 is in de 3^e programmarapportage al duidelijk geworden dat het aantal verstrekte toeslagen achterbleef bij wat eerder werd ingeschat. Wethouder Bühler heeft toen aangegeven dat het belangrijk is om de aangepaste regeling te evalueren. Deze evaluatie bieden wij u hierbij ter kennis aan.

De Individuele Inkomenstoeslag (hierna: IIT) is één van de mogelijkheden die gemeenten hebben om inwoners met een laag inkomen te ondersteunen. De specifieke wettelijke voorwaarden sluiten daarbij ook een groep inwoners uit, zoals inwoners ouder dan de pensioengerechtigde leeftijd.

Onze algehele aanpak van inkomensondersteuning richt zich op de brede groep inwoners met een laag inkomen en/of schulden. Zo kunnen we, met bijzondere bijstand, inwoners gericht ondersteunen, ook de inwoners met een inkomen hoger dan 110%. Binnen de bijzondere bijstand is namelijk wel individueel maatwerk mogelijk. in tegenstelling tot de IIT. We ondersteunen de inwoners die dat nodig hebben en hebben daarbij bijzondere aandacht voor gezinnen met kinderen. Zodat de financiële situatie van de ouders het kind zo weinig mogelijk belast en het kan meedoen met leeftijdsgenoten. We zetten daarmee in op het versterken van kansengelijkheid om zo het perspectief van onze kinderen en jongeren te verbeteren en de armoedecirkel te doorbreken.

De IIT is en kan niet de enige oplossing zijn maar is een onderdeel van dat gehele palet en daarmee één van de manieren waarop we onze inwoners ondersteuning kunnen bieden bij hun inkomensvraag.

In deze evaluatie hebben wij specifiek onderzocht welke effect de wijzigingen en de aanpak van de IIT vanaf 2023 laten zien.

Bevindingen

De belangrijkste bevindingen zijn voor u samengevat in de bijgevoegde factsheet.

Het volgende valt op in de cijfers;

- Er is wel een toename van de verstrekte toeslagen vanaf 2023, maar minder sterk dan wij vooraf hadden verwacht.
- Er is een relatie tussen de afname in het bestandsvolume (aantal bijstands-uitkeringen) en het gebruik van de IIT.
- Ondanks een uitgebreide communicatieaanpak blijft het aantal mensen dat de IIT aanvraagt achter, met name bij mensen die niet bekend zijn bij Vidar.

Wat speelt er nog meer mee in het proces van uitvoering?

- Gemeenten mogen geen gegevens opvragen of uitwisselen met andere instanties, zoals het UWV, om inwoners rechtstreeks te bereiken die mogelijk in aanmerking komen.
- De wettelijke regels belemmeren het gebruik van deze voorziening. De IIT mag op grond van de wettelijke vereisten alleen maar verstrekt worden op basis van een aanvraag. Die procedure is in Sittard-Geleen eenvoudig gemaakt voor inwoners die bekend zijn bij Vidar, omdat wij van hen al veel gegevens hebben. Deze inwoners worden actief door ons geïnformeerd en zij vullen alleen de eerste keer een kort formulier in. De daarop volgende jaren wordt de toeslag automatisch verstrekt zonder nieuwe aanvraag.

Wat is het beeld?

- Inkomenstoelagen (fiscale toeslagen, maar ook de IIT) spelen een rol bij de armoedeval waarvoor wordt gewaarschuwd in verschillende onderzoeken en adviezen.
- Uit het omgevingsbeeld blijkt dat de inkomensgrens voor de IIT in de drie gemeenten van de Westelijke Mijnstreek hoger is dan in de andere Zuid-Limburgse gemeenten. In alle overige Zuid-Limburgse gemeenten geldt een inkomensgrens van 100% van het sociaal minimum.
- Uit Nibud onderzoek blijkt dat er landelijk behoorlijke variatie is in de inkleding van de IIT. Gemeenten met een hogere inkomensgrens verstrekken een lagere tegemoetkoming. Bijvoorbeeld: "Zo zien we een gemeente die een relatief laag bedrag van € 120 per jaar¹ per huishouden verstrekt (ongeacht de samenstelling van dit huishouden), maar waar de doelgroep breed is (tot 130 procent van de bijstandsnorm) en waar de referteperiode met 1 jaar relatief kort is." (bron: Nibud-rapport; 'Verschillen in gemeentelijk minimabeleid', november 2024).

¹ De bedragen in Sittard-Geleen zijn per jaar: € 741 per echtpaar, € 665 voor een alleenstaande ouder en € 520 voor een alleenstaande

Relevante ontwikkelingen wet- en regelgeving

- Het wetsvoorstel 'proactieve dienstverlening'
Dit wetsvoorstel maakt het mogelijk om inwoners rechtstreeks te benaderen over uitkeringen en voorzieningen (zoals de IIT). Zodra dit in werking is getreden mogen wij hiervoor persoonsgegevens verwerken en uitwisselen met andere instanties.
- Amendement Tweede Kamer
Bij de behandeling van het wetsvoorstel Participatiewet in Balans is een amendement aangenomen dat de IIT ook ambtshalve (dus zonder aanvraag) mag worden toegekend aan inwoners waarvan de gegevens al bij de gemeente bekend zijn (wetsvoorstel nog niet in werking getreden).

Opvolging bevindingen evaluatie

Onze communicatieaanpak is breder dan sec de IIT, maar richt zich op alle inkomensondersteunende maatregelen. Met name werkenden voelen zich mogelijk niet voldoende aangesproken voor de IIT en maken weinig gebruik van de regeling. We kunnen hierin nog verbeteringen behalen door een aantal aanvullende maatregelen om het gebruik van de IIT onder deze groep inwoners te bevorderen.

Wij gaan opvolging geven aan deze bevinding door:

- Een extra aanpak via alle gemeentelijke communicatiekanalen, waarbij we ook maatschappelijke partners inschakelen.
- De communicatieaanpak meer op werkenden met een langdurig laag inkomen te richten en hiervoor ook de contacten met bedrijven in de regio te benutten.
- Bij Vidar, als werkgever in de sociale werkvoorziening, is hiervoor aandacht. We mogen weliswaar geen gegevens uitwisselen met bijvoorbeeld de salarisadministratie maar we wenden wel de interne kanalen aan om de mensen, die mogelijk tot de doelgroep behoren, te informeren en hen te ondersteunen bij het doen van een aanvraag.
- Het UWV verzoeken om informatie te verstrekken aan onze inwoners, die bij hen bekend zijn, vanwege bijvoorbeeld een WW- of arbeidsongeschiktheidsuitkering.

Conclusie

We zien nu geen aanleiding in de evaluatie om de voorwaarden in de verordening te wijzigen door bijvoorbeeld de inkomensgrens nog verder te verhogen.

Door opvolging te geven aan de bevindingen richten we ons op een groter bereik van de doelgroep die nu al voldoet aan de voorwaarden voor de IIT.

Ook zien we nieuwe ontwikkelingen waardoor het mogelijk wordt dat we inwoners gericht kunnen bereiken en persoonlijk kunnen adviseren om van regelingen, zoals de IIT, gebruik te maken.

Een verhoging zou alleen maar bijdragen aan het vergroten van de regionale verschillen van het minimabeleid die voor inwoners onverklaarbaar zijn en onrechtvaardig voelen. Daarnaast blijft het belangrijk dat we uit blijven gaan van onze taak als gemeentelijke overheid waar het inkomensondersteunende maatregelen betreft.

Het is een taak van het rijk om een zodanig inkomensbeleid te voeren dat inwoners niet afhankelijk worden van minimaregelingen om in hun levensonderhoud te voorzien.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Sittard-Geleen,

A large, stylized handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke.

mr. J.Th.C.M. Verheijen,
burgemeester

A smaller, more compact handwritten signature in blue ink, with a few loops and a vertical stroke.

drs. P. Sennema,
gemeentesecretaris/algemeen directeur